

RAPPORT FRÅN KLYS MÖTESPLATS FÖR KULTURSKAPARE 23 MAJ 2017 I NORRKÖPING

Plats: Louis de Geer konsert och konferens

Tid: 8.30 – 12.15

Deltagare: Drygt 40 yrkesverksamma kulturskapare från olika konstområden och ca 15 olika regioner, samt KLYS kanslipersonal och ordförande

Inledning

Dagen inleddes med att KLYS ordförande **Marika Lagercrantz** hälsade alla välkomna. I samband med det presenterade Marika även KLYS satsning: "Ingen konferens utan kulturskapare". Begreppet exemplifierades av två medverkande kulturskapare som fått sätta sin prägel på konferensrummet, textilkonstnären Anneli Lindberg och den syriske konstnären "K", som varit i Sverige två år, men av oro för sin situation inte vill framträda under sitt riktiga namn. Han närvarade i stället i form av en utskuren anonym silhuett i en pappskiva. Konstnär K hade också lämnat tre frågor till deltagarna:

- Är det svenska samhället intresserat av andra kulturer på riktigt?
- Vad kan du råda Konstnär K till för att bidra till att han integreras mer i samhället?
- Är Konstnär K ersättningsbar?

Under dagen besvarades frågorna på klisterlappar som sattes upp runt silhuetten.

Introduktion av KLYS

Därefter berättade KLYS verksamhetsledare **Ulrica Källén** och regionalpolitiska sekreterare **Carl Liungman** om de slutsatser som dragits efter fjolårets Mötesplats i Gävle. Dels bestämdes att göra en omfattande kartläggning av hur samråden ser ut i regionerna, dels att ta fram en guide för att klargöra syftet med samråd och för att skapa väl fungerande samråd.

Marika påminde också om 1974 års kulturutredning, som samverkansmodellen är tänkt att bygga vidare på, samt om den bakgrund där olika folkrörelser, som frikyrkor, nykterhets- och arbetarrörelser alla inriktat sig på att "ta tillbaka" kulturen från överheten.

De olika diskussionsfrågorna gicks kort igenom innan gruppindelning av de fyrtioalet deltagarna på plats gjordes och samtal i fyra olika mindre grupper började.

Diskussionsfrågor

- Är det något du inte håller med om eller saknar i KLYS förslag till samrådsguide?
- Behöver du mer konkreta råd om hur du som kulturskapare ska få ökat reellt inflytande i den regionala kulturpolitiken?
- Har du själv erfarenheter och tips till andra kulturskapare från hur du och ditt regionala samråd jobbat för ökat kulturskaparinflytande?
- Utöver KLYS samrådsguide – vad tycker du behövs mer i form av hjälpmedel, arrangemang eller annat för att du ska kunna arbeta bättre med samrådet i din region?
- Vad tycker du att KLYS kan/borde göra ytterligare för att förbättra konstnärspolitiken i landet och i regionerna?
- Ser du detaljer som inte får plats i en sådan här guide? Arbetsätt? Rutiner?

Resultat av diskussionerna

Diskussionen blev livlig i samtliga grupper. Många tog upp liknande problem, när det blev dags för redovisning. Här följer några anteckningar från redovisningarna, sorterade under diskussionsfrågornas rubriker.

Något du inte håller med om eller saknar?

- Bristande återkoppling framhölls av flera. Vad händer efter samråden? Hur får man veta i vad mån samråden haft något inflytande på det praktiska arbetet?
- I det sammanhanget lyftes också bristande dokumentation som ett problem. Man bör se till att det som sagts hålls kvar för framtida referenser. Minnesanteckningar saknas ibland helt, och om de finns tillgängliggörs de inte alltid. Ibland kan de dock finnas på webben.
- Ett problem som flera tog upp var att man upplevt att tjänstemän saknar grundläggande kunskap på området och skulle behöva undervisning för att få effektivare samråd till stånd. Man måste hjälpa både tjänstemän och politiker med terminologi och begrepp inom området, så som "KKN" "upphovsperson" m.m. En lathund/ordlista kunde ingå i guiden.
- Guiden bör dessutom inte bara riktas till kulturskapare, utan även kommuniceras med regionerna.
- Hur få med "nya" yrkesgrupper inom t.ex. nycirkus och dataspel?

Konkreta råd som behövs?

Ekonomiska råd. Exempel på hur man exempelvis kan finansiera önskvärda möten.

Egna erfarenheter och tips?

Interregionala samråd diskuterades, där både fördelar och nackdelar upplevts.

Vad behövs mer?

- Det är ofta svårt att få hela regionen representerad.
- Ett annat problem är att tjänstemän och representanter byts ut för ofta.
- Det behövs en strategi för de regioner som saknar samråd.
- En checklista för hur kulturplaner implementeras

Vad borde KLYS göra ytterligare?

- Kunskapsutbyte och dialog mellan kulturskapare, politiker och tjänstemän bör tas med i råden.
- Man bör också trycka ännu hårdare på vikten av återkoppling och dokumentation av det som sker på samråden för att skapa kontinuitet i arbetet.
- Uppmuntra regionerna att skapa hemsidor som presenterar kulturskapare i regionerna. Eller gör en nationell sådan via KLYS.
- Problematiken med icke organiserade samrådsrepresentanter diskuterades. Ett förslag var att KLYS kunde gå till regeringen och kräva att samråden ska utses via KLYS-organisationerna för att garantera professionalism och kunskap. Men meningarna gick isär bland några deltagare i denna fråga.

// Antecknat av Stefan Moberg från KLYS AU

RAPPORT FRÅN KLYS KONFERENS – REGIONAL KONSTNÄRSPOLITIK I PRAKTIKEN 23 MAJ 2017 I NORRKÖPING

Plats: Louis de Geer konsert och konferens

Tid: 13.15 – 17.15

Inledning

Konferensdeltagarna hälsades välkomna av KLYS ordförande **Marika Lagercrantz** som också presenterade inledningstalaren **Anita Jernberger (L)**, ordföranden i Region Östergötlands kulturnämnd.

I sitt tal framhöll Anita Jernberger inledningsvis att "kulturen är demokratins yttersta väktare". Hon berättade också att man i Östergötland har som mål att "knö in kulturen överallt". Just nu bygger man exempelvis många offentliga byggnader, sjukhus mm, och i byggkostnaderna är 1 % alltid avsatt för att ta in kulturen. Man ser kultur som en näring och kulturskapare som företagare, och det vill regionen understödja. "Kulturen är också viktig", menade Anita Jernberger i det hon riktade sig till de närvarande kulturskaparna, "eftersom det är ni som fångar in det, i er musik, bild och text, när det håller på att gå åt fanders!"

Efter inledningen följde en "konstpaus" med singer/songwriter **Malin Carlbark**, som framförde sin egen sång "I mina minnen du lever", tillägnad en väninna som gått bort.

Panelsamtal 1 - Konstområdesövergripande kulturskaparråd

I detta samtal gavs exempel på hur olika regioner arbetar med samråd med yrkesverksamma kulturskapare.

Moderator var **Maria Fagerberg**, författare och Författarförbundets regionombud i Östergötland, tidigare representant i Region Östergötlands samråd. Maria berättade att hon varit involverad i samverkansmodellen sedan 2011.

Paneldeltagarna redogjorde för sina olika erfarenheter av samråden.

Maria Brusman, kulturstrateg scenkonst, *Region Östergötland*, berättade att deras samråd tillsattes 2013 och fungerade som remissinstans för kulturplanen 2016-2019, men därefter varit stoppat "för utvärdering" sedan våren 2015. Hon framhöll också att även andra nätverk är viktiga, som exempelvis hemslöjdskonsulenter, samt att det kräver tid och omsorg att skapa relationer.

Katarina Persson, keramiker, berättade att man i *Uppsala läns samråd* ses 2-3 ggr om året. Samrådet består av sju personer, varav fem varit med sedan starten. Man arbetar nu med den kulturplan som ska gälla från 2018. Själv ser Katarina sig som talesperson för "glesbygd" och hantverk.

Erik Arrhén, samverkansstrateg i *Landstinget Dalarna*, informerade om att man där har ett litet råd på fem personer som representerar konstområdena ton, ord, bild, musik och film. Det är Erik som kallar till möten mm. Man har en tydlig hemsida där minnesanteckningar från möten finns tillgängliga.

I samtalet deltog också **Hedvig Jalhed**, operasångare och representant i Region Hallands samråd, som ännu inte aktivt kommit igång med sitt arbete.

Deltagarna hade olika erfarenheter av tydligheten i uppdraget. Det har inte alltid varit klart varken vad som förväntas av eller vad man ska göra med det som kommer fram i samtalen. Rekryteringen har också gått till på ganska skiftande vis, men den regionala förankringen för de som sitter i samråden framhölls av alla som särskilt viktig. Man var sammanfattningsvis ense om att de som suttit i samråden fått bra kunskaper om varandra, och att många bra inspel gjorts.

Panelsamtal 2 - om den konstnärspolitiska utredningen

KLYS verksamhetsledare **Ulrica Källén** samtalade med **Martin Jonsson Tibblin**, tonsättare, ordförande i Föreningen svenska tonsättare (FST) och **Ulrika Kärnborg**, författare och journalist, vice ordförande i Författarförbundet, om prioriterade frågor i utredningen.

Martin Jonsson Tibblin talade om vikten av att skapa försörjningsmodeller, exempelvis stipendier som gör det möjligt att arbeta kontinuerligt. Det är också svårt att verka regionalt som tonsättare, något man skulle önska att förutsättningarna förbättrades för.

Ulrika Kärnborg berättade att man gjort en undersökning av författares ekonomi som visar att en tudelning av marknaden har skett. En liten grupp tjänar nu otroligt mycket, medan flertalet tjänar mindre än förut, eller ingenting. Mellanskiktet, de som kunde försörja sig drägligt, har i stort sett försvunnit.

Man kan som författare tjäna pengar på royalties, biblioteksersättning eller "föreläsningar". Digitaliseringen påverkar förutsättningarna mycket snabbt. Riskkapitalbolag har exempelvis köpt upp Akademibokhandeln och Storytel har köpt Norstedts förlag. Man har gjort liknande undersökningar i Norge och kunnat konstatera att norska konstnärer förlorat en stor del av sina inkomster, trots att marknaden ökat på grund av digitaliseringen.

Ett därmed sammanhängande problem är att socialförsäkringar mm är kopplade till inkomst och författare och andra kulturskapare därmed måste ha flera jobb för att inte hamna utanför systemet. Residens för kulturskapare efterfrågades. Uppsala Universitet söker nu en författare på 50%. Detta borde vara intressant för många kommuner.

På frågan om vilka politikområden som är viktiga utanför den rena kulturpolitiken framhölls skola och utbildning. Det påpekades att man sällan ser att andra politikområden släpper till pengar till kulturen.

Ulrica Källén lyfte avslutningsvis återigen vikten av att utredningen tar hänsyn till kulturskapares sjunkande inkomster, bl a till följd av digitaliseringen. Man kan inte bygga konstnärspolitiken på samma grunder och förutsättningar som på 70-talet.

Panelsamtal 3 - Konstnärspolitiken i stad och landsbygd

Hur skapar vi förutsättningar för professionella kulturskapare att bo och verka i hela landet?

Paneldeltagare: **Sofia de la Fuente**, modedesigner/bildkonstnär, representant i Region Blekinges samråd, **Jörgen Lindvall**, kulturchef, Region Jönköpings län, **Ylva Gustafsson**, regionutvecklare kultur, Västra Götalandsregionen och **Björn Wiechel** (s), ledamot i riksdagens kulturutskott.

Panelen modererades av **Marika Lagercrantz**, som öppnade med att påpeka att inom en snar framtid kommer 75 % av jordens befolkning att bo i städer. Exemplet Norge kom återigen upp, där alla stora institutioner på kulturområdet har i uppdrag att stödja kulturutövare i regionerna. I Sverige är det bara Dramaten som har ett uttalat uppdrag att stödja svenska dramatiker.

Björn Wiechel gjorde en jämförelse med försvarspolitiken. Där tar man beslut och kör! Om vi ser till att ta ansvar helt och fullt ut för en kulturell infrastruktur så skapar det bättre villkor. Många beslutsfattare saknar dock argument och insikt för att kunna försvara kultursatsningar.

Ylva Gustafsson menade att det är klart att konstnärerna är viktiga för landsbygden – men är det också tvärtom? Vill konstnärer vara i landsbygden? Publiken, i form av den kritiska massa man behöver för att försörja sig, finns ofta i städerna.

Dalsland nämndes som exempel. Åmål är inte bäst i klassen när det gäller kultursatsningar, men det finns ändå en kritisk massa tack vare traditioner som Steneby folkhögskola, Gerlesborg och Not Quite-kollektivet i Fengersfors.

De tre framgångsrikaste bildkonstnärerna i Västra Götaland bor också på landet.

Jörgen Lindvall menade att man kan bo i landsbygden för att utöva konst. Det har skett en utflyttning. Men det behövs mognad och kunskap hos kulturpolitiker, som kan leda till beslut som ger förbättringar. Politiskt mod och vilja att styra medel kan ge stora effekter. Det sker också saker regionalt, nya satsningar är på gång.

Sofia de la Fuente menade att det kan vara svårt att försörja sig om man bor i Sölvesborg och vill kunna "leva varje månad, inte bara en gång om året".

Marika Lagercrantz framhöll att vi i dag hämtar mer av vår identitet ur vår konst och kultur än vi gjort på mycket länge, sedan Gustav III lade beslag på "finkulturen" och gjorde den till en angelägenhet för överklassen. Dagens unga utövar allt mer kultur.

Ylva Gustafsson påpekade att även om många kulturskapare bor i storstäder är det inte säkert att de kommer därifrån. Av 14 som ska få kulturstipendier snart bor alla utom en i Göteborg, men tio av dem kommer från mindre orter eller andra länder.

Björn Wiechel menade också att kulturdebatten har tilltagit sedan samverkansmodellen utvärderades. Han skulle vilja att staten gjorde mer åt frågorna om ojämlikhet vad gäller tillgången på kultur i olika regioner.

Sofia de la Fuente framhöll avslutningsvis vikten av fler konstnärliga högskolor och fick medhåll av den övriga panelen. Det påpekades att det finns en högskola i mitten av nästan varje konstnärskluster, och att det vore fel och farligt att lägga ner konstnärliga utbildningar med hänvisning till arbetsmarknaden, eftersom vi faktiskt inte kan bedöma hur den kommer att se ut i framtiden.

Konstnärssamtal

Carl Liungman, regionalpolitisk sekreterare, KLYS hade ett kort samtal med **Finn Vinter**, filmskapare och styrelseledamot i Oberoende Filmares Förbund (OFF) om skapandeprocesser och hur det är att verka på regional nivå.

Finn Vinter bor och verkar i Norrköping och kom in på sin yrkesbana efter en dokumentärfilmskurs på högskolan i Norrköping. Nu sitter han i det branschråd som vill påverka innehållet i det nya filmavtalet och är engagerad via OFF i frågor om hur ny film kan finansieras.

I Region Östergötland finns exempelvis Film i Öst, som kan ge bidrag till projektutveckling. Regionen kan dock ha synpunkter på att innehåll och medverkande ska ha regional anknytning för att de ska vilja ge stöd.

Avslutningsvis berättade Finn om sitt aktuella filmprojekt och visade också ett litet klipp.

Panelsamtal 4 - Utvecklingen av ett kulturliv med både bredd och spets i regionerna.

Hur samspelar institutioner, resurscentra och det fria kulturlivet i en regional kontext?

Paneldeltagare: **Hans Parment**, tonsättare, flöjtist och producent, Växjö • **Maria Jacobsson**, kulturexpert, Sveriges Kommuner och Landsting • **Hanna Isaksson**, verksamhetsledare, Resurscentrum för konst i Norrbotten • **Michael Cocke**, konstnärlig ledare, Örebro Länsteater •

Moderator: **Jonas Nyberg**, kommunikatör och ombudsman, SYMF

Frågan om samverkansmodellen gjort någon skillnad i regionerna och i så fall vilken, blev startskottet för samtalet.

Hanna Isaksson berättade att hon arbetade på KRO förut, men när idén om Resurscentrum för konst i Norrbotten, som ska stödja de fria konstnärerna i regionen, dök upp, nappade hon på den, och det ledde till att hon sedan också började arbeta där.

Michael Cocke menade att samtalet i regionen har blivit aktivare och mer övergripande. Han är dock orolig för att nya politiker ska dra ner på vad de upplever som kontroversiell kultur. Örebro länsteater är navet i Örebro, men Michael upplever att man inte räcker till som man skulle vilja för det fria kulturlivet. Det krympande anslaget gör att man måste satsa på skolan i första hand. Teatern driver dock ett litet arrangörsnätverk för att de som ingår där ska kunna köpa föreställningar även av andra teatergrupper. Tyvärr var samverkansmodellen för underfinansierad redan från början för att kunna möta det fria kulturlivets förhoppningar.

Hans Parment berättade hur kammarorkestern Musica Vitae i Växjö dragit nytta av samverkansmodellen, exempelvis genom att hitta mycket samverkan med skolor. Det finns ett kulturellt centrum i Växjö som skapar nätverk.

Maria Jacobsson berättade att kulturen fått 149 miljoner mer från kommunerna än från staten under åren 2011-2014. Även innan dess har man stött kulturen regionalt, och kommunerna har varit de största bidragsgivarna. Hon menade att "samråd" är ett problematiskt begrepp, och det är svårt att veta vad det ska innebära i praktiken, och veta vilka effekter det kan ha när beslutet tas.

Hanna Isaksson påpekade att det behövs politisk vilja för att något ska hända. Norrbotten är ett bra exempel. Där det finns utbildningar och institutioner finns det också flest kulturskapare. I Norrbotten finns 10 miljoner i fria medel som kulturskapare kan söka. Det är fyra gånger mer än de andra tre norrlandslänen tillsammans. Det finns också mobilitetsbidrag till resor med mera. Enligt KRO:s statistik ligger Norrbottens bildkonstnärer i topp inkomstmässigt och har mest tid att utveckla nytt.

Stefan Ahlenius från Konstnärsnämnden satt i publiken och gjorde ett påpekande om skillnaden mellan olika konstområden när det gäller boende. Författare och bildkonstnärer kan bo och verka på landet, men det är svårare för t ex dansare och skådespelare.

Michael Cocke sade att man kan se att det blir större och större skillnader mellan olika kommuner exempelvis när det gäller kulturutbud för barn. Hur få en bättre utjämning kommuner emellan? Det här är ett stort problem eftersom förutsättningarna skiljer sig så mycket åt. Till 2018 har man därför ett turnerande kulturtält på gång.

Maria Jacobsson informerade om att det finns ett nätverk för regionala kulturchefer inom SKL. Och nu ska kommunerna få ett likadant.

Hans Parment tog upp frågan om medborgarlön. Finns det inte eldsjälarna och förutsättningar kommer ingen att få ta del av kulturen, hävdade han, och påminde om när man tack vare Rikskonserter kunde få lyssna till en stråkkvartett till samma pris oavsett om man bodde i Ystad eller Haparanda.

Michael Cocke fick sista ordet i diskussionen med att säga att folket ute i regionerna borde vara argare, och att han väntar på ett regionalt uppror mot kulturpolitiken!

Avslutning

Dagen avslutades med att Marika Lagercrantz tackade alla medverkande för vad de bidragit med i form av engagemang, kunskaper och konstnärlighet.

// Antecknat av Stefan Moberg från KLYS AU